

Nr 133.

Av herr **Sjölin m. fl.**, med förslag till förordning angående skatterestitution vid sparande åren 1952 och 1953.

Jämvikt emellan sparande och investeringar är en nödvändig förutsättning för samhällsekonomisk balans. Skall inte välfärdsutvecklingen avstanna är det också nödvändigt att kunna företaga erforderliga investeringar på olika områden för att främja produktionen. Investeringarna förutsätta emellertid att sparkapital finnes tillgängligt i nödig utsträckning.

Detta är en av alla omfattad princip, men när det gäller åtgärder för att befrämja sparandet synes det mycket svårt att uppnå den enighet, som är nödvändig för att komma till positiva resultat.

Under de sista fem åren ha i riksdagen upprepade gånger framförts förslag om befrämjande av det enskilda frivilliga sparandet. Motionerna ha varje gång intill 1951 års riksdag avslagits av riksdagsmajoriteten med den motiveringen, att regeringen skulle beakta förslagen. Denna förhoppning har aldrig infriats, i varje fall inte så att något förslag kommit på riksdagens bord.

Vid 1947 års riksdag hemställdes i likalydande motioner i båda kammarna, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande skattefrihet eller skattelättnad för inkomst som sparas av personer med viss maximiinkomst ävensom rörande andra lämpliga åtgärder till uppmuntran av de breda folklagrens sparande.

Bevillningsutskottet fann det vara ett mycket betydelsefullt samhällsintresse att på lämpligt sätt uppmuntra sparandet. »Ur denna synpunkt borde måhända mindre vikt fästas vid formen för sparandet.»

Vid 1948 års riksdag väcktes återigen en sparmotion, vari yrkades skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om förslag till åtgärder för att främja det frivilliga enskilda sparandet.

Utskottet underströk i sitt betänkande vikten av att i nuvarande läge alla de möjligheter bliva undersökta, som kunna tänkas ifrågakomma för erhållande av en stimulans till det frivilliga sparandet särskilt bland de breda folklagren. För att åtgärder i sådan riktning skola leda till något mera påtagligt resultat lär det enligt utskottets mening vara ofrånkomligt, att begagnandet av den anvisade sparformen för den enskilde klart framstode som en fördel för honom själv. Allmän enighet råder därom

att ett ökat sparande under nuvarande förhållanden är synnerligen angeläget ur allmän synpunkt. Den omständigheten, att en sparform innebär risk för att densamma kan komma att begagnas även i andra fall än som därmed avses, synes för den skull utskottet icke utan vidare böra föranleda att densamma avvisas. Vilka risker som helst i detta hänseende böra givetvis icke tagas. Med hänsyn till syftet med de anordningar, som här ifrågasätts, bör det dock enligt utskottets mening kunna anses försvarligt om någon risk härutinnan förefinnes, såvida det kan antagas att anordningarna eljest komma att på ett tillfredsställande sätt fylla sitt syfte. Utskottet anser sålunda, att även sådana utvägar, som under mera normala förhållanden icke kunnat ifrågakomma, för närvarande böra tagas under omprövning.»

Vid 1949 års riksdag framfördes på nytt motionerna av 1948. I sitt betänkande anförde utskottet: »Även enligt bevillningsutskottets mening är det av synnerlig vikt att en ökning av det frivilliga sparandet äger rum.»

Bevillningsutskottet var sålunda vid alla dessa tre riksdagar positivt inställt till sparfrämjande åtgärder men förutsatte, att regeringen skulle vidtaga de åtgärder, som kunde vara möjliga utan skrivelse från riksdagen.

Vid 1950 års riksdag hoppades man tydligen på regeringsinitiativ, men förhoppningen infriades ej heller då.

Vid 1951 års riksdag motionerade såväl folkpartiet som högern om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till åtgärder för uppmuntran av det frivilliga sparandet.

Efter remiss från bankoutskottet yttrade riksgäldsfullmäktige bland annat: »Flera orsaker ha medverkat till den otillfredsställande utvecklingen av det enskilda sparandet. Den höga skattebelastningen har reducerat sparformågan men därjämte — och framför allt — har det fallande penningvärdet minskat intresset för penningssparande och samtidigt ökat konsumtionen. I rådande läge kan det vara befogat att genom särskilda åtgärder söka uppmuntra till en ökning av det frivilliga enskilda sparandet.»

För egen del anförde utskottet: »Bankoutskottet har under en följd av år i olika sammanhang starkt understrukit det frivilliga och enskilda sparandets betydelse i samhällsekonomin.» »I nuvarande läge med fullt utnyttjad produktionskapacitet och full sysselsättning är en frivillig begränsning av konsumtionen d. v. s. en ökning av sparandet den nödvändiga förutsättningen för att en utvidgning av investeringsmöjligheterna skall komma till stånd.» Bevillningsutskottet som fått ett par sparmotioner för behandling hänvisade beträffande dessa till bankoutskottets förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t, och riksdagen beslutade också enhälligt härom med anhållan om förslag till höstriksdagen.

Det fanns alltså grundad anledning hoppas, att finansministern skulle tillmötesgå riksdagens enhälliga önskan att till 1951 års höstriksdag fram-

lägga förslag om sparfrämjande åtgärder. Med berömvärd snabbhet igångsattes också i finansdepartementet en utredning, som resulterade i ett förslag till skattepremiering av frivilligt sparande under 1952, det s. k. Klackenbergska förslaget.

Vid remissbehandlingen blev förslaget föremål för kritik, vilket gav finansministern anledning förklara, att han icke var beredd att hemställa om avlåtande av proposition i ämnet till riksdagens höstsession 1951, utan ärendet borde bli föremål för fortsatta överväganden.

Finansministerns beslut var beklagligt, då det helt visst inte inneburit alltför stora svårigheter att med det Klackenbergska förslaget som grund utarbeta ett acceptabelt förslag, som fyller de anspråk som bevillningsutskottet och bankoutskottet i olika sammanhang angivit som nödvändiga förutsättningar för verkligt sparfrämjande åtgärder. I den motion som folkpartiet väckte vid höstriksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 220 om investeringsavgifter föreslogs i anslutning till finansministerns avböjande av det Klackenbergska förslaget, att riksdagen måtte antaga en lag om skatterestitution för nysparande under åren 1952 och 1953.

Detta förslag fick emellertid intet stöd från de andra partierna, avstyrktes av utskottet och avlogs av riksdagen.

Utskottet anförde: »Då frågan är föremål för Kungl. Maj:ts fortsatta prövning och en redovisning för ställningstagandet till densamma under alla förhållanden torde vara att emotse, kan utskottet icke biträda motionärernas förslag att förorda omedelbara lagstiftningsåtgärder.»

Förmodligen hade utskottet förhoppning om att finansministern i årets statsverksproposition skulle ha lämnat bestämt besked om att ett förslag vore att vänta, men så är tyvärr icke fallet. Departementschefen säger endast: Jag har för närvarande *under övervägande* förslag om premiering av det frivilliga sparandet. Då det sålunda inte är klart, huruvida förslag kommer från Kungl. Maj:t, anse vi det nödvändigt att åter motionera om sparfrämjande åtgärder. Detta så mycket mera som Folkrörelsernas sparkampanj, som verkat i samma syfte, icke alls givit det resultat man hoppats på.

Folkrörelsernas sparkampanj startade 1947. Genom dess arbetsutskott slutredovisades dess verksamhet i en berättelse av mars 1951. Härav framgår, att kampanjen kostat staten ca 3,5 milj. kronor. Tyvärr ha dessa dryga propagandakostnader icke avsatt något mera påtagligt resultat. Några bestämda siffror som belysa resultatet har sparkampanjens ledning inte kunnat ge. Den hänvisar endast till det totala insättningsöverskottet å olika bankers sparkassekonton enligt följande tabell.

Bankinstitut	Miljoner kronor					
	1945	1946	1947	1948	1949	1950
Postsparbanken	124,9	141,5	100,3	164,9	120,1	17,1
Sparbankerna (samtliga)	361,4	288,0	172,6	236,0	309,4	194,0
Affärsbankerna	95,6	66,6	17,9	75,3	113,6	44,9
Centralkassan för jordbrukskredit	4,8	7,6	3,7	2,3	5,0	1,2
Kooperativa förbundet	7,8	8,3	3,5	7,1	7,1	0,3
Totalt	594,5	512,0	298,0	485,6	555,2	257,5

Av denna tabell framgår, att det totala insättningsöverskottet 1947 endast var hälften så stort som 1945, att det sedan steg så att det 1949 var ungefär 90 procent av överskottet 1945. År 1950 sjönk insättningsöverskottet synnerligen kraftigt, nämligen till 257 milj. kronor, det minsta beloppet under hela sexårsperioden, 41 milj. kronor mindre än när sparkampanjen startade. Folkrorelsernas sparkampanj upphörde med sin verksamhet den 30 juni 1951.

Lönsparandet fortsätter emellertid under ledning av sparinstitutet, men det ser ut som om även denna speciella sparform skulle ge dåligt utbyte. De lotterivinster, som riksdagen anslagit medel till och som skulle stimulera till lönsparande, synas inte ha fått avsedd effekt.

Enligt vinstplanen skall 1 procent av sparbeloppet för visst år utlottas följande år. Vid första dragningen, som ägde rum den 7 mars 1951, voro 27 670 ungdomar berättigade deltaga mot 50 000 som man kalkylerat med. Vinstbeloppet uppgick till 83 000 kronor under det att 150 000 kronor anslagits för ändamålet. Det sparade beloppet uppgick alltså endast till 55 procent av det man hoppats komma upp till. De här anförda siffrorna från Folkrorelsernas sparkampanj synas oss visa, att därvid använda metoder varit otillräckliga för att åstadkomma det sparande på bred front som varit avsikten. Helt säkert är det riktigt som 1948 års bevillningsutskott anförde, att det blir ofrånkomligt att anlita en sparform, som för den enskilde framträder som en fördel för honom själv om avsett resultat skall uppnås.

Vi vidhålla alltså den uppfattning, som folkpartiet givit uttryck åt i sina motioner I: 528 och II: 674 till 1951 års höstriksdag, nämligen att det är nödvändigt stimulera sparandet.

Det Klackenbergska förslaget synes oss kunna erbjuda en lämplig utgångspunkt om hänsyn toges till de av remissinstanserna anförda synpunkterna. Vi anse inte behövt att här lämna referat därav utan hänvisa till sidorna 6—8 i förutnämnda motioner nr I: 528 och II: 674 1951.

De avvägningsproblem, som närmast resa sig vid bedömningen av ett förslag till att stimulera sparande, äro följande. För det första bör en *effektiv stimulus* till sparande eftersträvas. Frågan om effektivitet måste förenas med kravet på *enkelhet i uppbyggnaden* samtidigt som *missbruk i görligaste mån böra undvikas*. Beträffande det senaste spörsmålet, missbruk av möjligheterna till premiering av sparande, torde, som framgår av det tidigare anförda, en för stor försiktighet ha varit rådande under tidigare år. I sammanhanget förtjänar också anföras ett uttalande i den Klackenbergska promemorian (s. 12): »I klarhetens intresse må framhållas, att till missbruk har här icke räknats det förhållandet, att de för ökning av sparandet tillkomna premierna komma även sådant sparande till del, som skulle ha ägt rum, oavsett premieringen. Endast i ringa utsträckning synes en sådan verkan kunna förebyggas.» Då önskvärdheten av ett enkelt förfaringsätt också av allt att döma lättare går att förena med kravet på tillräckligt kraftig stimulus för sparande än vad fallet är i Klackenbergska promemorian, vilja vi framlägga följande förslag, som i enlighet med Svenska försäkringsbolagens riksförbund skulle kunna kallas *skatterestitution genom sparinstitutet*.

1. Spararen får rätt att i nedan närmare preciserade sparinstitut insätta belopp. Spararna skola erhålla sin premie i form av skatterestitution. Det är sålunda att märka, att de svårigheter, som lätt uppstå, om premien skall utgå i form av avdrag vid källskattebetalningen, här icke behöva förekomma.

Arbetsgivarens medverkan vid denna sparmetod blir frivillig. De arbetsgivare, som kunna lämna sin medverkan, komma antagligen att göra det, men något tvång behöver icke föreligga.

En annan fördel är att premieringen kan äga rum icke blott av dem som erlægga A-skatt utan även av dem som erlægga B-skatt.

Den sparande kan ha skattesparkonto i flera sparinstitut, vilket han kanske normalt har. Detta är också värdefullt, om vederbörande byter arbetsgivare under året.

2. Premieringen bör utgå med 20 procent av det sparade beloppet. Det maximibelopp, på vilket premiering skall utgå, bör dessutom vara högre än enligt det Klackenbergska förslaget. Vi föreslå en höjning från 1 000 kronor till 2 000 kronor. Dessutom föreslå vi, att kravet på botten sparande utgår.

3. I enlighet med konjunkturinstitutet föreslå vi, att det sparade beloppet liksom sparpremien försäkras mot penningvärdeförsämringar. Försäkringen bör anknytas till socialstyrelsens levnadskostnadsindex. För varje tioprocentig stegring av index i förhållande till det kvartal, under vilket en sparinsättning gjorts, skall 10 procent å sparbeloppet och sparpremien tillföras sparkontot genom statsmedel. Sparinstitutet notifierar vederbörande

myndighet, när rätt till penningvärdeförsäkring föreligger. Myndigheten utställer anvisning å beloppet. Beloppet utbetalas omedelbart till respektive sparkonto via sparinstitutet.

4. Sparmedel, som insätts i banker, sparklubbar, livförsäkringsbolag, kreditkassor samt riksgäldskontoret, skola premieras. I vad det avser sparande i livförsäkringsbolag skall detta gälla belopp, som icke äro avdragsgilla vid självdeklaration.

Frågan om amortering av studieskulder, egnahemslån och andra dylika skulder är svårlöst, och då det här endast är fråga om ett experiment av kortvarig natur, ha vi avstått från att här framlägga förslag i berörda frågor. Vi förorda att Kungl. Maj:t prövar möjligheterna att framlägga förslag i dessa avseenden.

5. Att pröva ifrågavarande sparförslag endast under ett år torde icke giva tillräcklig ledning till bedömande av dess effektivitet. Vi föreslå därför, att skattsparkonton skola få uppläggas för både 1952 och 1953.

6. Belopp, som insatts å skattsparkonto under 1952 respektive 1953 skola innestå till utgången av år 1956 respektive 1957 för att premieringen i dess *helhet* skall tillgodogöras spararen.

7. Sparbeloppen skola kunna uttagas tidigare än i föregående moment säges utan att behovet härav behöver styrkas. Skatterestitutionen skall minskas i proportion till den tid, som återstår till utgången av år 1956 respektive 1957 beroende på om beloppet insatts 1952 eller 1953.

8. Spararen har att i bilaga till sin självdeklaration år 1953 respektive 1954 uppge de sparposter, för vilka restitution yrkas. Sparinstitutet skola kontrollera, att behållningen på kontot icke vid någon tidpunkt under de ifrågavarande åren understigit sparpostens belopp.

Med detta förslag vinnes fördelen att ränta kan i förekommande fall komma att omedelbart utgå å det insatta sparbeloppet. De av utredningsmannen anförda komplikationerna beträffande olika räntesatser lösas av sig själva. Varje sparinstitution får tillämpa sina räntesatser.

9. Sparare, som önskar restitution av slutlig skatt på grund av att han gjort avsättning till sparkonto, skall lämna en särskild bilaga (yrkande om skatterestitution) till sina allmänna självdeklarationer år 1953 och 1954. I bilagan skall uppgivas sparinstitutet (-institutens) namn och eventuellt identifikationsnummer samt under respektive år nysparat belopp, för vilket restitution yrkas. Taxeringsmyndigheterna pröva på det sätt utredningsmannen föreslagit hur stor restitution av inkomstskatt, som kan medgivas. Restitutionsbevis skall tillställas den skattskyldige, varå angives restitutionsbeloppets storlek. Restitutionsbeviset företes sedan efter utgången av år 1956 respektive år 1957 hos vederbörande sparinstitut, som då endast har att utbetala beloppet.

Under åberopande av vad vi här anfört få vi hemställa,
att riksdagen måtte antaga följande

»F ö r s l a g
till

förordning angående skatterestitution vid sparande
åren 1952 och 1953.

1 §.

Skattskyldig fysisk person, som under beskattningsår, för vilket taxering av beskattningsnämnd i första instans verkställes år 1953 och 1954, gör insättning av sin inkomst under året å sparkonto, skall under de förutsättningar, som i denna förordning stadgas, erhålla restitution av honom på grund av nämnda taxeringar påfordrad statlig och kommunal inkomstskatt med belopp motsvarande 20 procent å det under respektive år insatta beloppet (*sparbeloppet*), dock för vardera året å högst 2 000 kronor för varje skattskyldig eller, vid sambeskattnings, för båda makarna tillsammans.

2 §.

Till ledning för bestämmande av det skattebelopp, som skall restitueras, skall skattskyldig vid självdeklaration foga bestyrkt uppgift om det sparbelopp, som han insatt å sparkonto under beskattningsåret, samt en på heder och samvete avgiven försäkran att nämnda belopp sparats av inkomst under beskattningsåret.

3 §.

Restitution, varom i denna förordning stadgas, prövas av vederbörande taxeringsnämnd i samband med fastställandet av skattskyldigs taxering. Beslut om restitution skall tillställas skattskyldig.

4 §.

Ovannämnda skatterestitution skall i första hand avse statlig inkomstskatt och i andra hand kommunal inkomstskatt. Därest kommunal inkomstskatt måst tagas i anspråk för restitution skall vederbörande kommun likväl äga av statsverket uppbära hela beloppet av den skatt, som kommunen eljest varit berättigad uppbära.

5 §.

Det belopp, som skattskyldig enligt första paragrafen erhåller som skatterestitution, skall vara fritaget från statlig och kommunal inkomstskatt.

6 §.

För att skattskyldig skall komma i åtnjutande av i första paragrafen angiven skatterestitution, skall sparbeloppet inestå å sparkonto till utgången av år 1956 i vad avser sparande under år 1952 och till utgången av år 1957 i vad avser sparande under år 1953.

Uttages på sparkonto insatt belopp tidigare än vad här stadgats, skall skatterestitutionen i motsvarande grad minskas.

7 §.

Sparkonto må kunna uppläggas i sparbank, postsparbank, affärsbank eller kreditkassa, så ock i riksgäldskontoret, därest sparmedlen äro avsedda företrädesvis för inköp av premieobligationer eller andra svenska statens obligationer.

Med insättning å sparkonto likställes erläggande av premie för under åren 1952 och 1953 nytagen eller utökad kapitalförsäkring, vilken äges av den skattskyldige eller, i förekommande fall, hans make eller omyndiga barn, dock ej till den del premie berättigar till avdrag, varom förmäles i 46 § 2 mom. kommunalskattelagen. Å sparkonto upplupen ränta räknas som insättning.

8 §.

Skulle vid utgången av år 1956 respektive 1957 penningvärdet ha sjunkit och socialstyrelsens levnadskostnadsindex till följd härav stigit med minst 10 procent i förhållande till det index, som fastställts för det kvartal, då insättning skedde, skall sparkontot av statsmedel tillgodoföras ett belopp motsvarande stegringen av levnadskostnadsindex under den tid sparbeloppet varit insatt å kontot.

9 §.

Beträffande underrättelse om avvikelse från självdeklaration och besvär över beskattningsnämnds beslut enligt denna förordning skola bestämmelserna i taxeringsförordningen i tillämpliga delar gälla, dock att besvär över utslag i kammarrätten icke må anföras.

10 §.

Kungl. Maj:t äger utfärda för tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter.

Denna förordning träder i kraft den 1952.»

Stockholm den 23 januari 1952.

Bengt Sjölin.

Sven Gustafson
i Göteborg.

Rudolf Boman
i Kieryd.

Alg. Gunnarsson.

Sven Wedén.

Carl S:son Schmidt.

Folke Nihlfors.

Edvin Jacobsson
i Igelsbo.

Erik Strandh.

Sigfr. Nordkvist.

John G. Löfroth.
